GENUS perspektiv 5/11

Forskningspolitiskt nyhetsbrev från Nationella sekretariatet för genusforskning

Humanistisk forskning står inför stora utmaningar

Humaniora är starkt missgynnat av regeringens forskningspolitik. Det menar Lisbeth Larsson, professor i litteraturvetenskap vid Göteborgs universitet. Hon anser att regeringen alltför mycket detaljstyr forskningen. Istället efterlyser Larsson en mer långsiktig inriktning.

– De stora utmaningar vi står inför, som klimatfrågan och alla etniska motsättningar, handlar i hög grad om mänskliga relationer och mänskligt tänkande. Men humaniora kan inte finnas kvar ens som hjälpvetenskap om man inte får utveckla sina egna kunskapstraditioner.

SIDAN 4

ILLUSTRATION: EMMA HANQUIST

Forskningspolitiken går alltmer i riktning mot att rikta resurser mot globala utmaningar. Lisbeth Larsson pekar på vikten av humaniora och av att humanister får utveckla sina egna kunskapstraditioner.

NIKK UPPHÖR SOM NORDISK INSTITUTION

Vid årsskiftet avvecklas Nordiskt institut för kunskap om kön, Nikk, i den funktion som organisationen har i dag. Nordiska ministerrådet för jämställdhet vill istället att Nikk verkar som ett samarbetsorgan, knutet till en befintlig institution.

SIDAN 2

INNOVATIONSPLAN MED TRADITIONELLA PIORITERINGAR

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA, har gjort ett inspel till regeringens kommande nationella innovationsstrategi. Malin Lindberg, forskare inom genus och innovation, ser ett ensidigt fokus på mansdominerade näringar.

SIDAN 3

EIGE VILL KNYTA TILL SIG EXTERNA FORSKARE

EU:s nya jämställdhetsinstitut, Eige, vill fungera som en knytpunkt för forskare, politiker och praktiker. Bland annat är en kunskapsbank och tematiska nätverk på gång. Men myndigheten är beroende av externa forskare.

SIDAN 6

LEDARE

Kerstin Alnebratt
Föreståndare

Ingen nordisk modell utan kunskap om kön

Är det något de nordiska länderna tycker om att framhålla som typiskt och särskilt nordiskt så är det jämställdheten mellan män och kvinnor. Tillsammans brukar vi toppa listor över världens mest jämställda länder. Detta har inte skett av en slump, tvärtom beskrivs det som resultatet av ett målmedvetet politiskt arbete utfört såväl i parlamenten som av en stark och aktiv feministisk rörelse. Därutöver har de flesta av länderna en väl institutionaliserad genusforskning som alltsedan 1970-talet bidragit med kunskap på området.

En viktig plattform för samverkan och forskningen i Norden har varit Nikk – Nordiskt institut för kunskap om kön. Efter diverse turer och en utvärdering som lämnar en del övrigt att önska, har Nordiska ministerrådet nu beslutat att avveckla Nikk som institution för att istället göra om det till ett samarbetsorgan.

Skälen för detta verkar inte solklara. Vad värre är, var resterna av Nikk kommer att placeras efter årsskiftet är heller inte klart. Med knappa två månader kvar hänger verksamheten och den kompetens som byggts upp under dryga 15 år i luften. Det är inte bara sorgligt utan dessutom direkt kontraproduktivt.

Om Norden vill fortsätta ligga i topp på jämställdhetsområdet borde man göra tvärtom. Ta vara på det som finns och satsa mer på forskning! Vare sig det gäller komparativa studier, effektstudier eller teoriutveckling och problematisering – det är synd att slarva bort det som byggts upp. För oss som arbetar med genusforskning och jämställdhet är det uppenbart att Nikk har en viktig roll att fylla även i framtiden.

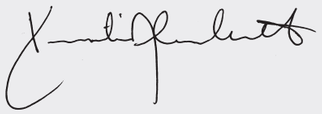

Nikk upphör som nordisk institution

Nordiska ministerrådet för jämställdhet har beslutat att avveckla Nordiskt institut för kunskap om kön, Nikk, som nordisk institution.

Vid årsskiftet avvecklas Nordiskt institut för kunskap om kön, Nikk, i den funktion som organisationen har i dag. Nordiska ministerrådet vill istället att Nikk verkar som ett nordiskt samarbetsorgan. Karin Bengtson är Sveriges ledamot i ämbetsmannakommittén för jämställdhet, ÄK-Jäm, det tjänstemannaorgan som berett de nordiska jämställdhetsministrarnas beslut.

– Nikk kom till i en kontext där man behövde ett organ som kunde leverera forskningsunderlag till beslutsfattande. Nu finns det inget behov av ett nordiskt organ som bedriver egen forskning, utan mer av ett som samlar in och förmedlar befintlig sådan, säger Karin Bengtson.

Från årsskiftet ska den uppgiften utföras av ett samarbetsorgan. Detta ska knytas till en befintlig nordisk institution, för att kunna utnyttja dess administration. Främst är det Nordforsk, med ansvar för samarbetet inom forskning och forskarutbildning i Norden, som föreslagits.

– Det är viktigt att säkerställa att inte funktionen försvinner. Den uppgiften ligger nu på Nordiska ministerrådets sekretariat, och de har en lista på alternativa värdorganisationer.

Det förs för närvarande samtal mellan Nationella sekretariatet för genusforskning och motsvarigheterna i de andra nordiska länderna om att kunna vara värd för Nikks fortsatta verksamhet.

TEXT: JIMMY SAND

Genusforskning i framkant beviljas medel från Vetenskapsrådet

Tretton forskningsprojekt fick dela på 67 miljoner kronor i den del i Vetenskapsrådets stora utlysning som var riktad mot genusforskning. Tio av de beviljade projekten är inom begrepps- och teoriutveckling och tre inom genusforskning om hållbar utveckling.

Vetenskapsrådets särskilda utlysning mot genusforskning hade som huvudsyfte att främja den vetenskapliga utvecklingen inom fältet genom långsiktigt stöd till ett antal framgångsrika forskningsmiljöer och -grupper. Utlysningen efterfrågade också ansökningar för forskning om dels nya medier, dels hållbar utveckling, två områden där behovet av mer forskning betecknats som stort. Tre ansökningar fick anslag inom ramarna för det senare temat medan ingen ansökan för genusforskning om nya medier beviljades medel.

De beviljade ansökningarna fick anslag mellan tre och fem år. De tre projekt som fick anslag under fem år var ”Att bli ’människa’: genusteori och djur i en mer-än-mänsklig värld”, med Jacob Bull som huvudsökande, ”Feministiska teorier om intersektionalitet, transversella dialoger och nya synergier”, med Nina Lykke som huvudsökande samt ”Kritiska studier av jämställdhet – att teoritisera politik och praktik”, med Malin Rönnblom som huvudsökande.

Antalet ansökningar var 83 stycken, varav 13 beviljades bidrag, det ger en beviljandegrad på 16 procent. 84 procent av de sökande var kvinnor och 16 procent var män. Beviljandegraden för kvinnor var 17 procent (12 kvinnor) och för män 8 procent (1 man).

TEXT: FRIDA LUNDBERG

LÄS MER. Mer information om de beviljade anslagen finns på http://korta.nu/vrgenus2011

”Innovationsplanen reproducerar traditionella prioriteringsmönster”

Det underlag till nationell innovationsstrategi som tagits fram av Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA, använder ett förment könsneutralt språk vilket verkar gynna mansdominerade näringar. Det menar Malin Lindberg, genusforskare som särskilt intresserat sig för innovationsprocesser.

FOTO: PÄR RÖNNBERG

Marcus Wallenberg, ordförande i IVA:s styrgrupp för att ta fram *Innovationsplan Sverige*, överlämnade rapporten tillsammans med en symbolisk kompass till näringsminister Annie Lööf (C).

– I sin inledande sammanfattning använder man EU:s definition av innovation som är väldigt bred och inkluderande. Men inget av detta finns kvar i de konkreta förslagen. Innovationsplanen reproducerar traditionella prioriteringsmönster, där tjänstenäringar och offentliga sektorn hamnar i skymundan.

Malin Lindberg visar i sin avhandling från Luleå tekniska universitet att svensk innovationspolitik och innovationsforskning ”gör kön” på ett hierarkiskt och segregerande sätt. Både kvinnor och män, menar hon, är aktiva företagsutvecklare och innovatörer, men vissa sektorer och aktörer prioriteras medan andra marginaliseras. *Innovationsplan Sverige*, det inspel som Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA, lämnat till näringsdepartementet i processen att ta fram en nationell innovationsstrategi, ser hon som ett tydligt exempel.

– Allt man skriver är som att slå in en öppen dörr. Det mest radikala man gör är att lyfta fram små och medelstora företag. Men det blir aldrig konkret. Man vill ha ökad samverkan mellan universiteten och näringslivet, men vad är det man menar med ordet näringsliv? Tänk om man skulle samverka med företagen i Tillväxtverkets program för att främja kvinnors företag. Det skulle verkligen utmana könsrelationer.

MALIN LINDBERG

Excellens och strategiska satsningar

IVA har också gjort ett inspel till nästa forsknings- och innovationsproposition, som regeringen lägger fram hösten 2012. Där knyter man an till satsningarna på så kallade strategiska forskningsområden, och föreslår att dessa kompletteras med strategiska innovationssatsningar.

– Det blir en väldig resurskoncentration. Även om man skriver att forskningen ska vara fri förespråkar man en fortsatt satsning på excellens. Det är något som redan kritiserats bland annat av rapporten *Hans excellens* av Jordansson, Sandström och Wold. (Se *Genusperspektiv* nr 1/11 */red.*) IVA kör vidare på de verktyg som konserverar det traditionella, inte de nytänkande.

Genusperspektivets betydelse

Malin Lindberg menar att detta är synd, med tanke på att hon anser att det i ambitionen bakom framtagandet av en nationell innovationsstrategi finns en medveten uppfattning om att förståelse av genusperspektiv kan bidra till innovation. Bland annat lyfter hon fram Vinnovas forskningssatsningar.

– Ingen annanstans i världen finns det genusforskning om innovationspolitik, möjligen med undantag av USA och Storbritannien. Fokus ligger på innovativa processer, inte på de prioriteringsmönster som är hinder för innovation.

Både Vinnova och Tillväxtverket har riktat intresse mot kreativa näringar och mot innovation inom offentlig sektor. Det här saknar Malin Lindberg i IVA:s *Innovationsplan Sverige*.

– Från den inledande definitionen av att innovation kan ske i både privat och offentlig sektor går man till att det offentligas främsta roll är att vara innovationsupphandlare. Det närmaste man kommer kreativa näringar är att nämna immateriella rättigheter.

TEXT: JIMMY SAND

LÄS MER. Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademiens *Innovationsplan Sverige* kan läsas på http://www.iva.se/ift
Regeringens arbete med att ta fram en nationell innovationsstrategi beskrivs på http://www.regeringen.se/sb/d/14440

INNOVATIONSPLAN SVERIGE

I sitt underlag till nationell innovationsstrategi föreslår IVA bland annat följande.

- Ett fördelningssystem för basanslagen till universitet och högskolor som ger incitament till profilering och utveckling av såväl innovation som utbildning och forskning.
- Öka flexibiliteten i anslagsanvändningen genom att lärosätena får hela sin medelstilldelning som en samlad resurs för utbildning, forskning och innovation.
- Samverkansprogram mellan näringsliv, offentliga verksamheter, universitet och högskolor samt forskningsinstitut för ökat nyttiggörande av forskningsinvesteringar.

ILLUSTRATION: EMMA HANQUIST

En stor del av den statliga forskningsfinansieringen utgörs sedan 2009 av så kallade strategiska satsningar. Dessa inriktas till övervägande del på forskning inom medicin, teknik och naturvetenskap. Kan det behövas strategiska satsningar på humanistisk forskning?

”Utan en mer långsiktig inriktning kommer humaniora inte överleva”

Humaniora är starkt missgynnat av regeringens forskningspolitik. Det menar Lisbeth Larsson, professor i litteraturvetenskap vid Göteborgs universitet.

– De två senaste propositionerna har varit förödande för humanistisk forskning. Utan en mer långsiktig inriktning kommer humaniora inte överleva som vare sig hjälpvetenskap eller enskild vetenskap.

Samhällsvetenskaplig och humanistisk forskning är mer beroende av offentlig finansiering än andra vetenskapliga områden. Det konstaterade regeringen i den forsknings- och innovationsproposition som gäller fram till och med 2012, *Ett lyft för forskning och innovation* (prop. 2008/09:50). Samtidigt utgjorde de så kallade strategiska satsningarna på tjugo av regeringen utpekade forskningsområden 1,8 av de totalt 5 miljarderna i den statliga forskningsfinansieringen för 2009-2012. Dessa har med marginella undantag inriktats på medicinsk, teknisk och naturvetenskaplig forskning.

LISBETH LARSSON

Lisbeth Larsson har varit engagerad i den offentliga debatten kring regeringens senaste forskningsproposition. Det hon främst har varit kritisk mot är hur regeringen enligt Larsson detaljstyr forskningen.

– Lars Leijonborg som ny forskningsminister 2006 signalerade slutet på alla inskränkningar av den fria forskningen. Men när forskningspropositionen kom visade den sig vara den mest specificerade någonsin när det gäller de pengar som förmedlas via forskningsråden. Man visar inte bara med hela handen. Pekfingret kommer också till flitig användning för att styra forskningen till de mycket specifika frågor man vill ha beforskade. Och dit hör avgjort inte de humanistiska.

Genus och forskningens frihet

Att regeringen vid sitt tillträde signalerade att det skulle bli slut på politisk styrning av forskningen tyckte Lisbeth Larsson kändes uppmuntrande. Även om hon anser att det kan finnas anledning att ibland peka ut vissa fält och områden som samhället behöver forskning om och som akademiker inte uppmärksammat. Ett sådant resonemang har legat bakom bland annat tidigare satsningar på genusforskning.

– De som kritiserade regeringssatsningarna på genusforskning slog sig för bröstet och talade om fri forskning. Nu när regeringen verkligen satsar snävt hörs inte ett knyst från dem som jagade genusforskningen. Det tyder på att det inte handlade om forskningens frihet utan om något helt annat, att man inte ska beforska vad kön betyder.

I forskningspropositionen från 2004, *Forskning för ett bättre liv*, underströks vid ett flertal tillfällen genusforskningens kvalitetshöjande roll för forskningen i allmänhet. Flera av de forskningsfinansierande myndigheterna uppmanades också att arbeta aktivt för att integrera genusperspektivet i forskningen. Liknande explicita formuleringar saknas helt i den senaste propositionen. När genusforskning nämns är den kopplad till kvinnors hälsa, frågor om diskriminering på grund av kön, mansforskning och frågor som handlar om mäns våld mot kvinnor.

Men Lisbeth Larsson är inte särskilt orolig för hur genusforskningen kommer att stå sig i konkurrensen om medel.

– Genusforskningen har stabiliserats och har nästan lättare att spela på den här arenan än gamla humaniora. Utlysningarna från EU handlar om det vi ägnade oss åt för tjugo år sedan. Det kan vara lättare för genusforskare att kamma hem dem. Förhoppningsvis vill forskare ta vara på det man gjorde då. Jag har kämpat för genusforskningen, men de senaste åren har det snarare varit humaniora som behövt det.

Lisbeth Larsson skulle gärna se breda och långsiktiga satsningar.

– Det pratas mycket om humaniora som hjälpvetenskap. Det kan vara okej. De stora utmaningar vi står inför, som klimatfrågan och alla etniska motsättningar, handlar i hög grad om mänskliga relationer och mänskligt tänkande. Men humaniora kan inte finnas kvar ens som hjälpvetenskap om man inte får utveckla sina egna kunskapstraditioner.

Humanistisk offensiv

Göran Sandberg är verkställande ledamot i Knut och Alice Wallenbergs stiftelse och professor i växtfysiologi. Sedan augusti ingår han dessutom i regeringens forskningsberedning, vars diskussioner kommer att fokuseras kring den forskningsproposition regeringen ska lägga hösten 2012. I sin tidigare egenskap av rektor vid Umeå universitet ledde han en satsning för att förstärka lärosätets humanistiska forskning.

– Humaniora och delar av samhällsvetenskaperna är enormt underfinansierade. Universitetens ansvar i samhället är att utbilda kompetenta människor. Umeå universitet har mycket undervisning inom humaniora, och då behöver man även humanistisk forskning.

Nu när regeringen verkligen satsar snävt hörs inte ett knyst från dem som jagade genusforskningen. Det tyder på att det inte handlade om forskningens frihet utan om något helt annat.

Umeå universitets satsning på humaniora utgjordes av dels ett bidrag från Baltics donationsstiftelse på 20 miljoner kronor dels 36 miljoner av universitets egna medel. Det har bland annat använts till 32 nya forskningstjänster vid Humanistisk fakultet: biträdande lektorer, postdoktorer och doktorander. Detta var ett led i en offensiv som fakulteten lanserade under dekan Britta Lundgren för att bland annat höja forskningens kvalitet och internationalisering.

GÖRAN SANDBERG

Göran Sandberg anser att det är viktigt att göra prioriteringar inom forskningen, men att det är forskarna själva som ska göra prioriteringarna. Det gäller även för humaniora.

Strategiska satsningar på humanistisk forskning tror inte Göran Sandberg vore så bra. Han anser istället att det bästa skulle vara en generell förstärkning av dels de direkta anslagen till universiteten, dels anslagen som förmedlas av Vetenskapsrådet. Däremot ser han universitetens ökade autonomi som en möjlig räddning för humaniora.

– Rektorerna kan bestämma sig för att utveckla forskningsområdet. Det är billigare att nå hög internationell klass där än inom medicin. Dels för att forskningen som sådan är billigare, dels för att man lättare kan dra till sig toppforskare inom humaniora eftersom deras arbetsmarknad utanför akademin är sämre än för medicinare.

Lisbeth Larsson delar den uppfattningen, men menar att det hittills inte märkts så mycket av den profilering av lärosätena i olika riktningar som det talades om inför autonomireformen.

– Bollen ligger verkligen på universiteten och högskolorna. Samtidigt är det så att alla jagar samma hare. Fakultetsmedlen höjdes med regeringens proposition, men hur har man använt dem? De universitet som använder sina medel för att profilera sig kommer vinna på sikt. Men det är väldigt svårt att göra det. Man behöver överleva just nu.

Skilda publiceringstraditioner

Lisbeth Larsson anser att humanister måste ta diskussionen om hur deras forskning värderas efter publicering.

– Vi måste i viss mån förändra våra publiceringsvanor och sluta med en del av den internt orienterade utgivningen av till exempel institutionsserier och festskrifter. De kommer vare sig in i det vetenskapliga eller populära kretsloppet. Samtidigt tycker jag att det är förödande med den nya inriktningen att vi bara ska publicera oss i internationella vetenskapliga tidskrifter där bara forskare läser varandra. Det är viktigt att det vi humanister och samhällsvetare skriver kommer ut i samhällsdebatten. Vi borde inte göra en skarp åtskillnad mellan den vetenskapliga och den populärvetenskapliga produktionen. Och jag ser det som en viktig sak att ta en kamp för att bredda de bibliometriska värderingssystemen.

Den statliga forskningsfinansieringen fördelas i huvudsak på två olika sätt: genom anslag direkt till universitet och högskolor och genom anslag via forskningsråd. I senaste propositionen föreslogs ett system för tilldelning av de direkta anslagen efter kvalitet, bedömt efter publiceringar och citeringar samt externa medel. Kritiker har hävdat att humaniora missgynnas på grund av att dess publiceringstraditioner skiljer sig från exempelvis medicin och teknik.

Göran Sandberg ser ändå systemet som ett steg i rätt riktning.

– Det är bra att man försöker mäta output. På sikt måste man ha kollegial bedömning ämne för ämne. Det är för svårt att mäta universitet mot universitet, men det går att mäta humanister mot humanister och biologer mot biologer. Fast det det är en enorm utvärderingsapparat som måste till och jag tror inte vi får se det på ett tag.

TEXT: JIMMY SAND

HALLÅ DÄR...

Lillemor Dahlgren, ny projektledare för portalen Jämställ.nu, ett regeringsfinansierat stöd för arbetet med jämställdhetsintegrering. Portalen lanserades i december 2009 med syftet var att stödja olika verksamheter i arbetet med jämställdhetsintegrering och på portalen finns idag bland annat en verktygslåda med metoder, modeller och checklistor, tips på forskning och utredningar samt exempel för utvecklingsarbete i olika verksamheter.

Varför behövs Jämställ.nu?
– I dag finns det inte någon självklar nationell huvudinstans för stöd och samordning i arbetet med jämställdhetsintegrering. Vi hoppas att Jämställ.nu ska kunna täcka upp en del av det som saknas i nuläget.

Varför ligger projektet på Nationella sekretariatet för genusforskning?
– I utvecklingsarbetet och uppbyggnaden av stöd är det viktigt att fortsätta bygga bron mellan forskare och praktiker. Dialog är nyckelordet i arbetet. Det handlar om att ställa frågor snarare än att presentera färdiga svar och lösningar som berörda verksamheter inte kan relatera till eller har efterfrågat.

Varför jämställdhetsintegrering?
– Med jämställdhetsintegrering som strategi lyfter vi blicken till att även se på vilka verksamheten är till för. Ett medborgar-, patient och kundperspektiv. Då kan vi börja tala om verksamhetsnytta och bidra till att nå de nationella jämställdhetsmålen.

Lillemor Dahlgren har såväl praktisk som akademisk erfarenhet av jämställdhetsarbete. Efter att varit biträdande forskare vid Göteborgs universitet arbetade hon under ett antal år som sakkunnig på två länsstyrelser och därefter som jämställdhets- och mångfaldsstrateg vid Polismyndigheten i Västra Götaland. Portalen Jämställ.nu drivs i samarbete mellan Nationella sekretariatet för genusforskning, Europeiska socialfonden, Sveriges kommuner och landsting samt Vinnova.

LÄS MER. Portalen finns på webbadressen http://www.jamstall.nu

Eige ska samla forskare och praktiker inom jämställdhet

EU:s nya jämställdhetsinstitut vill fungera som en knytpunkt för forskare, politiker och praktiker. Bland annat är en kunskapsbank och tematiska nätverk på gång. Men myndigheten är beroende av externa forskare.

Sedan EU:s jämställdhetsinstitut, Eige, kom på plats i Litauens huvudstad Vilnius förra året, har myndigheten vuxit från bara en handfull anställda till dryga trettio personer. Parallellt med arbetet med EU-uppdragen har en hel del kraft gått åt till att få den egna organisationen på plats. Men nu börjar rutinerna att sätta sig och de anställda kan ägna sig åt jämställdhetsfrågorna med full kraft.

– Vi kan äntligen få utrymme till att utveckla våra arbetsområden, så att vi bättre kan belysa var insatser behövs, säger Jolanta Reingarde som är senior forskare på Eige.

JOLANTA REINGARDE

Utgår från Pekingplattformen
En viktig del i myndighetens uppdrag är ett ständigt pågående arbete där medlemsländernas jämställdhetsarbete följs upp utifrån Pekingplattformen.

Dessutom väljer varje medlemsland inför sitt ordförandeskap ut ett område i Pekingöverenskommelsen som de särskilt vill lyfta fram. Uppdraget för Eige blir att följa upp EU-ländernas införande av de överenskomna indikatorerna på området och att sammanfatta läget i en uppföljningsrapport.

– Forskningsagendan sätts av ordförandeskapen. Till stor del är det de som bestämmer om vi ska gå på djupet eller bredden, säger Jolanta Reingarde.

Polen valde kvinnor och ekonomi som tema under sitt ordförandeskap, vilket resulterade i en rapport om kvinnors möjligheter på arbetsmarknaden. När Danmark i januari tar över ordförandeskapet vill de veta hur välrepresenterade kvinnor är på beslutsnivåer i frågor som rör klimatförändringarna.

– Hypotesen är att med fler beslutsfattande kvinnor, kan diskursen på miljöområdet förändras.

Eftersom kvinnor och klimat är ett i princip outforskat ämne krävs nya studier, ett arbete som läggs ut på externa forskare. Till stor del handlar det om att ta fram indikatorer som gör det möjligt att mäta framsteg.

– Vi är beroende av forskares expertis. Det finns en enorm kunskap i medlemsländerna som vi vill ta del av.

Forskningsbaserat kunskapscenter
Meningen är också att Eige ska fungera som en knytpunkt för forskare, politiker och praktiker inom jämställdhetsområdet. Det pågår bland annat ett arbete med att ta fram en elektronisk nätverksplattform, the European network on gender equality. Där ska alla intresserade, utifrån olika teman, kunna mötas för att diskutera och dela information.

– Förhoppningen är att nätverket ska omfatta alla våra intressenter, säger Åsa Fritzon, som är myndighetens samordnare för intressenter och nätverk.

ÅSA FRITZON

Eige bygger också upp ett bibliotek och kunskapscenter där all forskning och dokumentation kring det jämställdhetsarbete som sker inom EU, ska samlas. Informationen kommer att finnas både fysiskt i Vilnius och virtuellt på nätet.

Ett annat stort arbete som pågår är att ta fram ett jämställdhetsindex, Gender Equality Index, som ska vara klart 2012.

IOANA BORZA

– Där förlitar vi oss till stor del på Eurostat och andra EU-institutioner, berättar Ioana Borza som arbetar som jämställdhetsexpert.

När det gäller våld och hälsa är det svårt att få fram jämförbara data, bland annat på grund av skillnader i kultur och lagstiftning. Därför kommer de områdena att behandlas annorlunda och ligga utanför indexet.

TEXT: ANETTE WALLQVIST
FOTO: ESTER SORRI

FOTO: JEPPE GUSTAFSSON / SCANPIX

Under riksdagens allmänna motionstid, från den 20 september till den 5 oktober, förekom ordet genus i 44 av 3196 motioner. Samtliga partier utom Folkpartiet och Kristdemokraterna var representerade.

S-motionärer vill belöna jämställda lärosäten

Delegationen för jämställdhet i högskolan, DJ, föreslog i sitt betänkande en jämställdhetsbonus till lärosäten som ökar jämställdheten.

Den idén plockas nu upp av Socialdemokraterna i en motion till riksdagen. S-motionärerna vill också se över instruktionerna till de tre forskningsråden samt Vinnova.

Bland motionerna under riksdagens allmänna motionstid, som sträckte sig fram till den 5 oktober, finns en från Mikael Damberg m fl (S) om högre utbildning. Motionärerna föreslår, inom ramen för resurstilldelningssystemet, en bonus till lärosäten där jämställdheten bedöms vara påtagligt god eller ha förbättrats påtagligt. En liknande lösning föreslogs i slutbetänkandet *Svart på vitt – om jämställdhet i akademin* (SOU 2011:1) från Delegationen för jämställdhet i högskolan, DJ.

Pekar ut genusforskning
I en annan motion, för forskning, skriver Damberg m fl (S) att genusforskning är ett strategiskt viktigt forskningsområde vars betydelse regeringen uppmärksammar för lite. Motionärerna vill också att jämställdhet beaktas i forskningsfinansieringen i större utsträckning än i dag. De vill för det syftet se över instruktionerna till forskningsråden Fas, Formas och Vetenskapsrådet samt innovationsmyndigheten Vinnova.

Kompetenshöjning efterlyses
Ett flertal av motionerna vill se kompetenshöjning av personal inom skola, vård och myndigheter som Migrationsverket och Försvarsmakten vad gäller genusperspektiv. Såväl Peter Hultqvist m fl (S) som Peter Rådberg m fl (MP) tar avstamp i FN-resolutionerna 1323 och 1820.

Annika Qarlsson (C) vill se en kunskapssammanställning och utvärdering av metoder och arbetssätt som bidrar till att motverka traditionella könsmönster i förskolan och skolan. Hon vill också att läromedel ska kvalitetssäkras så att de skildrar både kvinnors och mäns historia. Rossana Dinamarca m fl (V) vill tydligare skriva in genusperspektiv och jämställdhet i läroplanerna för grundskola och gymnasieskola samt i högskoleförordningens examensordningar.

Jimmie Åkesson m fl (SD) beskriver i sin budgetmotion utbildningsinsatser ”inom perifera områden som genusvetenskap och mångkultur” som ett slöseri med skattemedel. De menar också att det i biståndsarbetet är viktigt att skilja mellan mänskliga rättigheter och att överföra svensk genuspedagogik.

TEXT: JIMMY SAND

Göteborg inrättar nytt Centrum för genusforskning

En tvärvetenskaplig centrumbildning för genusforskning kommer under nästa år att inrättas vid Göteborgs universitet. Huvudsyftet är förbättra möjligheterna för lärosätets genusforskare att dra in forskningsmedel. Den nya centrumbildningen kommer få namnet Centrum för genusforskning (Gothenburg Interdisciplinary Gender Research Network), Gig. Föreståndare blir Eva-Maria Svensson, professor i rättsvetenskap, och organisatoriskt kommer enheten placeras under Nationella sekretariatet för genusforskning.

Åsa Bergenheim ny rektor vid Karlstads universitet

Regeringen har utsett Åsa Bergenheim till rektor vid Karlstads universitet, en tjänst hon tillträder den 1 november. Bergenheim är professor i idéhistoria vid Umeå universitet, där hon också varit prorektor. Som forskare har Bergenheim ägnat sig bland annat åt sexualvetenskapens historia samt kvinnohistoria, och hon har de senaste åren studerat våldtäkt och sexualiserat våld.

ÅSA BERGENHEIM

Genusforskare beviljas medel från Fas och RJ

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, Fas, har beviljat forskningsansökningar från bland andra Anne Hammarström, folkhälsovetenskap, Paula Mulinari, sociologi, Erika Sörensson, kulturgeografi, och Ann Öhman, folkhälsovetenskap. De tilldelas 2,2-4,8 miljoner kronor vardera.

Även Riksdagens Jubileumsfond, RJ, har i sina anslag för 2011 beviljat medel till genusforskning. Bland de beviljade forskarna på 1,5-4,4 miljoner kronor vardera finns Hillevi Ganetz, idéhistoria, Barbara Hobson, sociologi, Birgitta Johansson, film- och teatervetenskap, Paula Mulinari, sociologi, Livia Olah, sociologi, och Helena Stensöta, statsvetenskap.

Posttidning B
Avs: Genusperspektiv,
Nätverkstan Ekonomitjänst,
Box 31120, 400 32 Göteborg

I den forsknings- och innovationspropositionen för 2009-2012, *Ett lyft för forskning och innovation*, satsade regeringen bland annat 1,8 miljarder på tjugo så kallade strategiska områden inom främst medicin, teknik och klimat. Hösten 2012 ska regeringen presentera sin proposition för den kommande fyraårsperioden.

Vad vill du se för satsning i forskningsproppen?

ANNA GÖTLIND
Ordförande för Sveriges universitetslärarförbund, Sulf, samt professor i historia

»Det viktigaste är att lärosätena får större basanslag för forskning, så att det blir möjligt för alla universitetslärare att vara vetenskaplig aktiva. Först då kan vi tala om att högskolelagens portalparagrafer är uppfyllda: att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och att det finns ett nära samband mellan utbildning och forskning. Det räcker helt enkelt inte att räkna upp hur många disputerade lärare och forskare det finns på ett lärosäte eller inom ett ämne. Det behövs något mer. Dessutom behövs mer resurser till fri grundforskning, sådan forskning där vi inte alltid kan peka på en omedelbar ”samhällsnytta”.

THOMAS STRAND
Forskningspolitiskt ansvarig för Socialdemokraterna, ledamot av riksdagens utbildningsutskott

» Vi behöver utveckla en ny samverkansmodell mellan akademi, näringsliv och samhälle kring forskning och innovation. En samverkansmodell som tar sin utgångspunkt i globala framtidsutmaningar. Vi måste också formulera en strategi för framgångsrik utbildning och forskning i hela landet. Män och kvinnor ska ha lika goda möjligheter att forska och vi prioriterar särskilt frågor kring forskning och jämställdhet. Dessutom måste yngre forskares villkor förbättras. Att stärka den skolnära forskningen är också en mycket angelägen fråga för oss.

TINA ACKETOFT
Folkpartiets gruppledare i riksdagens utbildningsutskott

»Med en bakgrund i näringslivet och industrin inser jag naturligtvis betydelsen av tillämpad forskning men med ett mer långsiktigt perspektiv är onekligen satsningar på den fria grundforskning basen för vår fortsatta framgång som nation. Det finns ingen motsättning mellan tillämpad forskning och grundforskning, tvärtom måste man inse att grundforskningen också utgör basen för den tillämpade forskningen som i sin tur (oftast) ligger betydligt närmare en produktlansering och genererande av kapital. Med andra ord så behövs de båda, men staten är den som måste garantera finansieringen av grundforskningen.

GENUSPERSPEKTIV är en publikation från Nationella sekretariatet för genusforskning, Göteborgs universitet, Box 709, 405 30 Göteborg, Telefon: 031-786 56 00, Ansvarig utgivare: Kerstin Alnebratt, Epost: kerstin.alnebratt@genus.se, Redaktör: Jimmy Sand. Epost: jimmy.sand@genus.se, Grafisk form: Frida Lundberg och Emma Hässel, Tryckeri: Ale Tryckteam AB. ISSN: 1652-3768. **PRENUMERATION** på Genusperspektiv är gratis. Publikationen kommer ut sex gånger om året. Teckna prenumeration på pappersutgåva eller pdf på www.genus.se.
NATIONELLA SEKRETARIATET FÖR GENUSFORSKNING har som uppdrag att:• Förbättra villkoren för genusforskning av hög internationell klass.
• Synliggöra svensk genusforskning och bidra till samverkan med omvärlden.• Underlätta svensk genusforsknings internationalisering.
Läs mer om sekretariatets verksamhet och om genusforskning på **WWW.GENUS.SE.**